

William Faulkner – Roža za Emilijo

William Faulkner, ameriški pisatelj in nobelov nagrajenec, se je rodil 25. septembra 1897 v ameriški zvezni državi Mississippi. Izhajal je iz ugledne, vendar osiromašene stare plantažne družine. Ko je bil star štiri leta, se je njegova družina preselila v bližnje mesto Oxford, prav tako v zvezni državi Mississippi, in prav to mesto je kasneje postalo model za izmišljeno mesto Jefferson, kraj dogajanja številnih njegovih del.

Že v mladih letih je pokazal umetniški talent, predvsem na področjih risanja in pisanja poezije.

Želel se je pridružiti ameriški vojski, vendar je bil zaradi nizke rasti zavržen. Pridružil se je Kanadskemu kraljevemu vojnemu letalstvu in tudi mu tudi služil v prvi svetovni vojni, vendar se je vojna končala, preden bi lahko opravi svoj prvi samostojni polet. Po vojni je študiral književnost na Univerzi v Missisippiju, v tem času je tudi objavljati svoje risbe in pesmi v humoristični reviji univerze, *The Scream*. Leta 1920 je zapustil univerzo.

Preizkusil se je v različnih službah ter se hkrati posvečal pisanju.

Leta 1929 se je poročil z Estelle Oldham. Estelle mu je rodila dve hčeri, vendar je starejša od njiju, Alabama, umrla le nekaj dni po rojstvu.

Leta 1950 je bil nagrajen z Nobelovo nagrado za književnost. Ta nagrada mu je prinesla preobrat – zagotovila mu je ekonomski uspeh. Vendar je, kot kaže, prinesla tudi slabe strani – večina kritikov meni, da so Faulknerjeva dela, napisana po prejemu nagrade, precej slabša, še posebej v primerjavi z zgodnjimi deli.

Po letu 1950 je Faulkner preživel nekaj let izven Oxforda. Tja se je vrnil šele junija 1962, kjer je 6. julija istega leta umrl zaradi srčnega napada.

Faulkner je v svojem literarnem delu ostal zelo tesno povezan z domačo pokrajino in okoljem, iz katerega je prišel. Njegovi romani in novele (*Krik in bes*, *Svetišče*, *Svetloba v avgustu*, *Absalom, Absalom!*, *Divje palme*, *Vas*, *Mesto*, *Graščina* idr.) so zgodovinska, družbena in moralna kronika ameriškega Juga; prikazujejo postopno propadanje mogočnih aristokratskih družin kot posledico strasti, nagona, razvrata in zločina, pa tudi raso diskriminacijo ter uveljavljanje novih družbenih sil. Svojevrsten slog, naturalistični opisi, groteskne prvine ter moderna pripovedna tehnika s pogosto uporabo toka zavesti uvrščajo Faulknerja med najpomembnejše sodobne pripovednike.

Novela *Roža za Emilijo* je bila prvič objavljena leta 1930 v reviji *Forum*, in je bila prva Faulknerjeva krajša zgodba, objavljena v širše poznani reviji. Nekoliko popravljena verzija je izšla leto kasneje v zbirki *Teh trinajst*. V slovenščini je izšla leta 1951 v reviji *Beseda* in je predstavljala prvo Faulknerjevo delo, ki je izšlo v slovenskem prevodu.

Kraj dogajanja je izmišljeno mesto Jefferson v prav tako izmišljeni državi Yoknapatawpha. Pripovedovalec govori v prvi osebi množine, kar namiguje na to, da govori v imenu celotnega mesta, kar se ujema s karakterjem ljudi Ameriškega Juga.

Roža za Emilijo je razdeljena na pet delov.

Prvi del se začne z opisom Griersonove hiše v Jeffersonu. Opiše tudi, kakšen je bil odnos prebivalcev tega mesta do gospodične Emilije: »Ko je umrla gospodična Emilija Grierson, se je vse mesto zgrnilo na njen pogreb: moške iz nekega spoštljive navezanosti na ta uničen spomenik, ženske pa večinoma iz radovednosti, da bi si lahko ogledale notranjščino hiše, ki že najmanj deset let ni videl, če ne računamo starega služabnika, ki je bil hkrati vrtnar in kuhar.«

Emilija Grierson ni imela v zadnjih desetih letih nobenih gostov. Oče ji je že vrsto let nazaj zagotovil, da ji nikoli ne bo potrebno plačevati davkov – in ko jo nova oblast obišče, da bi vendarle morala plačevati davke, jih odločno zavrne in jih opomni, naj govorijo z nekdanjim županom – kljub temu, da je ta že deset let mrtev.

V drugem delu spoznamo preteklost in Emilijinega očeta. Družina Grierson je bila znana kot zelo ponosna družina, in gospod Grierson, Emilijin oče, je verjel, da noben moški ni dovolj dober za Emilijo. Emilija je bila na očeta zelo navezana, in ko ji ta umre, ostane sama – ostalim trdi, da je njen oče še vedno živ, in ne dovoli odpeljati trupla. Prepričajo jo šele po treh dneh.

Tretji del nam predstavi Emilijinega ljubimca, Homerja Barrona, tujca iz severa. Bil je močan, svetlolas, spreten človek, s krepkim glasom in očmi, ki so bile svetlejše barve kot njegov obraz – in prav kmalu se je seznanil z vsemi ljudmi v mestu. Kmalu zatem, ko sta Emilija in Homer večkrat opažena skupaj v mestu, Emilija obišče lekarnarja, da bi kupila arzenik. Lekarnar jo vpraša, za kaj ga bo uporabila, saj jo je to po zakonu dolžan vprašati – vendar Emilija ne odgovori ter hladno strmi vanj, dokler lekarnar ne umakne pogleda in ji da arzenik. Ko Emilija odpre zavoj, na škatli najde napis: »Za podgane«.

V četrtem delu prebivalci Jeffersona po dogodku v lekarni sklepajo, da namerava Emilija storiti samomor, saj se Homer še vedno ni zaročil z njo. Meščani pokličejo Emilijini sorodniki, da bi ji bili v oporo in tolažbo. Kmalu po njenem prihodu Homer odide, in se vrne šele po njenem odhodu. V Jeffersonu ostane eno noč, po tistem pa ga ne vidi nihče več. Tako se Emilija postara in umre sama.

Peti in zadnji del se začne s prihodom žena v hišo gospodične Emilije. Po njihovem prihodu Emilijin črnski služabnik Tobe brez besede odide skozi zadnja vrata, po tistem pa ga ne vidi nihče več. Takoj po Emilijinem pogrebu se vsi meščani zberejo v njenem domu. Vdrejo v sobo v drugem nadstropju, katere nihče ni videl že štirideset let. Odkrijejo zaprašeno sobo, okrašeno in opremljeno kot poročno sobo. V njej so moška obleka, kravata, ovratnik ... stvari, ki jih je Emilija kupila Homerju pred njegovim izginotjem. Homerjevo truplo, oblečeno v nočno srajco, leži na postelji.

Na blazini zraven njega opazijo odtis glave – tam najdejo dolg pramen železnosivih las, kakršne je imela Emilija. Iz tega spoznajo, da Emilija ni le zastupila Homerja z arzenikom, temveč je imela tudi intimno razmerje s truplom vse do lastne smrti.

Pisateljev komentar Emilije in novele:

Žal mi je za tragedijo gospodične Emilije – bila je edini otrok, edina hči. Sprva, ko bi še lahko našla moža in zaživela svoje življenje, je nekdo – njen oče – najverjetneje rekel: »Ne. Ostati moraš tukaj in skrbeti zame.« In potem, ko je vendarle našla moškega, ni imela nobenih izkušenj z ljudmi. Izbrala je slabega, ki bi jo najverjetneje zapustil. Ko ga je izgubila, je spoznala, da to zanjo predstavlja konec življenja – ne ostaja ji več nič drugega kot se postarati, sama in osamljena. Toda imela je nekaj, in to je želela obdržati – kar je slabo, prekoračiti vse meje, da nekaj obdržiš – vendar sočustvujem z njo. Ne vem, če bi mi bila všeč ali ne – morda bi se je celo bal.